

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 168/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Kubaskou, Miletičova 3/A, Bratislava, proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 20CoP/164/2022-409 zo 7. decembra 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 3. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do rodinného života zaručeného čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 10 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, prezumpcie nevinu zaručenej čl. 50 ods. 2 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života zaručeného čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uvedeným v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté rozhodnutie zrušiť a žiada priznanie náhrady trov konania.

II.

Skutkové východiská

2. Na Okresnom súde Malacky (ďalej len „okresný súd“) sa na základe návrhu sťažovateľa ako otca vedie konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností s tým, že sťažovateľ navrhuje zveriť dve maloleté deti do starostlivosti matky s oprávnením oboch rodičov ich zastupovať a spravovať ich majetok, s určením výživného pre maloletú [REDAKOVANÉ] v sume 350 eur mesačne a pre maloletú [REDAKOVANÉ] v sume 250 eur mesačne s tým, že úpravu styku otca s maloletými deťmi navrhnú po vykonanom dokazovaní, resp. po prípadnom znaleckom dokazovaní vo veci. Súčasne

na základe trestného oznámenia matky prebiehalo trestné konanie „vo veci“ pre zločin týrania blízkej a zverenej osoby, keďže existovalo podozrenie, že matka a maloleté deti boli dlhodobo psychicky týrané.

3. Uznesením zo 16. marca 2022 okresný súd skorší návrh otca na úpravu styku s maloletými deťmi zamietol. Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 2. apríla 2022.

4. Návrhom doručeným okresnému súdu 17. augusta 2022 sa sťažovateľ domáhal vydania neodkladného opatrenia, ktorým by súd uložil matke povinnosť informovať otca o všetkých plánovaných návštevách lekárov, psychológov, špeciálnych psychológov minimálne tri dni vopred pred plánovaným vyšetrením maloletých detí. Svoj návrh zdôvodnil tým, že matka ho odmieta informovať o plánovaných vyšetreniach detí, o týchto ho informuje vždy až po uskutočnení týchto vyšetrení, a tak mu bráni v riadnom uplatňovaní rodičovských práv a povinností. Maloleté deti sú v starostlivosti matky, ktorá sťažovateľovi neumožňuje kontakt s nimi, na otázku o zdravotnom stave detí mu zasiela iba všeobecné informácie prostredníctvom svojho právneho zástupcu s tým, že informácie sú u ošetrojúceho detského lekára, ktorému však vysvetlila, že on ako otec nemá nárok nahliadnuť do zdravotnej dokumentácie, informácie mu pediater poskytne až po predložení rozhodnutia súdu o starostlivosti o deti. Sťažovateľ uviedol, že nie je pravdou, že by sa nezaujímal o maloleté deti a ich zdravotný stav. Avšak matka, resp. jej právny zástupca na všetky položené otázky informovali sťažovateľa iba všeobecne, nekonkrétne, takisto lekárske správy sú nekonkrétne, dokonca pediater detí mu odmietol dať informáciu o zdravotnom stave detí.

5. Okresný súd nariadil neodkladné opatrenie uznesením č. k. 8P/35/2022-338 z 19. septembra 2022, ktorým uložil matke povinnosť informovať sťažovateľa o všetkých plánovaných návštevách lekárov, psychológov, špeciálnych psychológov minimálne tri dni vopred pred plánovaným vyšetrením maloletých detí. Zistil, že sťažovateľovi bol rozhodnutím z 27. marca 2022 uložený zákaz vstupovať do rodinného domu obývaného maloletými dcérami a ich matkou, ako aj na príľahlé pozemky. Taktiež považoval za preukázané, že matka síce informuje sťažovateľa o maloletých deťoch, avšak vždy až na jeho dopyt s tým, že o zdravotnom stave maloletých detí a plánovaných vyšetreniach informuje až po tom, ako tieto prebehli, resp. odkazuje ho na dopyty u lekárov, ktorých však informuje, že majú v rodine problémy a vo veci starostlivosti o deti rozhoduje súd – sťažovateľ tak informácie od lekára nedostane. Z vyjadrení matky je zároveň zrejmé, že ani v budúcnosti nebude sťažovateľa o plánovaných vyšetreniach maloletých detí informovať. Zo sťažovateľom predloženého vyjadrenia [REDAKOVANÉ] z Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie Pezinok z augusta 2022 vyplynulo, že po vyšetrení maloletej [REDAKOVANÉ] odporučila matke obrátiť sa na klinického psychológa alebo centrum, ktoré sa zaoberá rodinným poradenstvom alebo terapiou, z čoho je zrejmé, že v rámci takéhoto poradenstva by prišlo aj ku kontaktu maloletej [REDAKOVANÉ] s otcom (za odborného dohľadu). Vzhľadom na obvinenia vznesené matkou proti sťažovateľovi odporučila [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] komplexné psychologické vyšetrenie a psychoterapeutické vedenie – rodinnú psychoterapiu. Okresný súd vyhodnotil, že matka nemá právo uzurpovať si iba pre seba rozhodovanie o tom, akých lekárov budú deti navštevovať a aká zdravotná starostlivosť bude deťom poskytovaná. Tvrdenie matky o tom, že sťažovateľ je podozrivý z dlhodobého psychického týrania matky a detí, je zatiaľ iba v rovine tvrdení matky; z vyjadrenia matky k trestnému konaniu je zrejmé, že trestné konanie je začaté vo veci, a nie proti sťažovateľovi.

6. Proti uzneseniu okresného súdu podala matka odvolanie. Argumentovala, že 6. apríla 2022 sťažovateľovi adresovala správu s otázkou, či súhlasí, aby maloletá ■■■■■ navštevovala alternatívne zariadenie Sparkling Hill ako doteraz. Sťažovateľ nesúhlasil a navrhol, aby maloletá ■■■■■ navštevovala bežnú štátnu školu, a to napriek odporúčaniam pani ■■■■■, ktorá potvrdila, že vzdelávanie v bežnej škole neprichádza do úvahy. Sťažovateľa informovala aj 26. apríla 2022 vopred o potrebe individuálnej formy vzdelávania maloletej ■■■■■ a žiadala ho o súhlas so zápisom na tomu zodpovedajúcu školu. Zároveň sťažovateľa informovala, že bude prebiehať diferenciálna diagnostika na poruchy autistického spektra a následne výber vhodného typu vzdelávania, resp. vzdelávacieho zariadenia. V júni 2022 zaslala sťažovateľovi správy z dvoch vyšetrení, z ktorých v rámci jedného bol maloletej ■■■■■ diagnostikovaný Aspergerov syndróm. Vzhľadom na to bolo maloletej ■■■■■ odporúčané pokračovať v individuálnom vzdelávaní v predškolskom zariadení. Matka teda 15. júna 2022 sťažovateľa informovala, že maloletá ■■■■■ bude navštevovať v súlade s odporúčaniami odborníkov alternatívne zariadenie Lesný klub Jadierko, a žiadala od sťažovateľa súhlas. Ten ho udelil až 21. júla 2022, avšak 31. augusta 2022 sa rozhodol, že nesúhlasí, hoci súhlas je podmienkou zápisu. Napokon názor znovu zmenil a 7. septembra 2022 s individuálnym vzdelávaním súhlasil, ale do vopred zaslaného súhlasu svojvoľne doplnil, že súhlasí s individuálnym vzdelávaním v rozsahu pravidelnej každodennej návštevy tohto zariadenia maloletou ■■■■■ v pracovné dni od pondelka až do piatka od 9.00 h, hoci špeciálna pedagogička odporúčala návštevu Lesného klubu Jadierko trikrát do týždňa. Matka taktiež namietala, že sťažovateľ sa o zdravotný stav detí, keď sú choré, nezaujíma, a v prípade, že sťažovateľa informuje vopred, tento sa správa obštrukčne a vyšetrenia zmarí. K sťažovateľom predloženej správe ■■■■■ z augusta 2022 matka namietala, že je v rozpore s jej skorším stanoviskom z apríla 2022 vypracovaným na základe vyšetrenia realizovaného ešte pred diagnostikovaním Aspergerovho syndrómu. Táto diagnóza pritom vyníma maloletú ■■■■■ spod pôsobnosti centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (kde ■■■■■ pôsobí) a zaraďuje ju pod centrá špeciálneho pedagogického poradenstva. V správach ■■■■■ nie je uvedené odporúčanie matke, aby sa obrátila na centrum, ktoré sa zaoberá rodinným poradenstvom, preto okresný súd svoju argumentáciu opiera o nepravdivé skutočnosti.

7. Krajský súd napadnutým uznesením zmenil prvoinštančné uznesenie okresného súdu tak, že sťažovateľov návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Dospel k záveru, že potreba bezodkladnosti úpravy pomerov splnená nebola. Zo spisu vyplýva, že matka informuje sťažovateľa o tom, ktorých lekárov s maloletou ■■■■■ navštevujú. Skutočnosť, že matka to oznamuje prostredníctvom právneho zástupcu a po vykonanom vyšetrení, neznamená, že si neplní informačnú povinnosť. Sťažovateľovi nebol obmedzený, pozbavený ani pozastavený výkon jeho rodičovských práv a povinností. Preto je oprávnený informovať sa o zdravotnom stave maloletých detí priamo u lekárov, psychológov či špeciálnych psychológov. Sťažovateľ vedomosť o tom, ktorých lekárov dieťa navštevuje, má. Sťažovateľ tvrdí, že lekári mu odmietajú poskytnúť informácie, avšak lekár nemá zákonný dôvod s otcom nekomunikovať a informácie mu neposkytovať. Neodkladné opatrenie neslúži na to, aby nahradilo tento neadekvátny postup ošetrojúcich lekárov. Krajský súd, berúc do úvahy disponibilné podklady, sa stotožnil s matkou v tom, že existuje relevantné riziko marenia a narušania priebehu lekárskeho vyšetrení v prípade, ak bude návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia vyhovené. Zo správy Centra pedagogicko-psychologického

poradenstva a prevencie z 3. marca 2022 vyplýva, že do času, kým sa podozrenie z domáceho násilia nevyjasní, neodporúča sa kontakt sťažovateľa s maloletou [REDAKOVANÉ] ani mladšou [REDAKOVANÉ]

III.

Argumentácia sťažovateľa

8. Sťažovateľ namieta, že hoci formálne nebol zbavený svojich rodičovských práv, materiálne nemôže od januára 2022 realizovať žiadne rodičovské oprávnenia. Deti sú vo výlučnej starostlivosti matky, bez akejkoľvek možnosti sťažovateľa kontaktovať sa s nimi, pretože mu v tom matka bráni.

9. Matka podala trestné oznámenie, aby deti od sťažovateľa izolovala. Napokon však trestné konanie skončilo právoplatným (8. februára 2023) postúpením veci na účel prejednávania priestupku, keďže ustanovený znalec u matky nezistil syndróm týranej osoby. Pritom je evidentné, že základom zamietavého rozhodnutia krajského súdu bolo obvinenie sťažovateľa matkou z domáceho násilia. Krajský súd však nereflektoval skutočnosť, že ešte ani v decembri 2022 (jedenásť mesiacov po podaní trestného oznámenia) nebolo sťažovateľovi vznesené obvinenie. Takto úplne ignoroval zásadu prezumpcie nevinoty sťažovateľa a v príkrom rozpore so skutkovými okolnosťami vyplývajúcimi z poručenského spisu a pripojeného trestného spisu hľadel na sťažovateľa ako na páchatel'a domáceho násilia, ktorému neprináležia žiadne rodičovské práva ani elementárne právo na informácie o vyšetreniach svojich detí.

10. Krajský súd svojím rozhodnutím v podstatne umožnil, aby matka bola za svoje agresívne a manipulatívne správanie „odmenená“ a fakticky dosiahla úplné vylúčenie sťažovateľa z jeho rodičovských práv k maloletým deťom, a to bez toho, aby svoju žiadosť o vylúčenie sťažovateľa z rodičovských práv musela matka v konaní odôvodniť a relevantným spôsobom aj svoje tvrdenia preukázať.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Nariadenie neodkladného opatrenia predstavuje dočasný zásah do základných práv, ku ktorému dochádza na základe súdneho rozhodnutia. Preto sú podmienky nariadenia neodkladného opatrenia upravené zákonom, ktorý ako podmienky nariadenia neodkladného opatrenia stanovuje na strane jednej potrebu bezodkladnej úpravy pomerov a na strane druhej osvedčenie dôvodnosti trvania nároku, ktorému sa má neodkladným opatrením poskytnúť ochrana. Preskúmanie splnenia týchto podmienok je v právomoci všeobecných súdov. Ich závery o potrebe neodkladnej úpravy pomerov a osvedčení dôvodnosti trvania nároku nemôžu byť v rozpore s judikovanými ústavnoprávnymi požiadavkami (III. ÚS 139/2022).

12. Ústavno-súdny prieskum uznesení o neodkladných opatreniach je však zdržanlivý, pretože ústavný súd nie je opravnou inštanciou sústavy všeobecných súdov a ide o rozhodnutia, ktorými sa do práv a povinností strán spravidla nezasahuje konečným spôsobom. Meritórne tieto rozhodnutia možno posúdiť iba v ojedinelých prípadoch a len za celkom výnimočných okolností, ak došlo k procesnému excesu, ktorý zakladá zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (II. ÚS 435/2021, I. ÚS 19/2020, III. ÚS 643/2022). Aj v konaní o neodkladnom opatrení však musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu. Rozhodnutie o neodkladnom opatrení musí mať predovšetkým zákonný podklad,

musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené.

13. Dominantným sťažnostným dôvodom je kritika vyhodnotenia významu trestného konania pre rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia krajským súdom. K tomu ústavný súd v prvom rade uvádza, že prebiehajúce trestné konanie nie je explicitne zákonom aprobovaným dôvodom na zamietnutie návrhu podozrivého na nariadenie neodkladného opatrenia, ak skutkové okolnosti oboch týchto rozhodovacích procesov priamo súvisia. To je však len formálny a *in abstracto* formulovaný pohľad. Podstatnejšie pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti je zistenie ústavného súdu, že z odôvodnenia napadnutého uznesenia nevyplýva, že by trestné oznámenie a naň nadväzujúce trestné konanie „vo veci“ bolo kardinálnym dôvodom, pre ktorý bol sťažovateľov návrh krajským súdom zamietnutý. Krajský súd vyhodnotil podklady, ktoré mal k dispozícii, tak, že bezodkladnosť potreby úpravy pomerov účastníkov konania vo veci samej ako zákonná podmienka na nariadenie neodkladného opatrenia podľa § 325 ods. 1 Civilného sporového poriadku nie je daná. Skutkovo ustálil, že matka informuje sťažovateľa o tom, ktorých lekárov s maloletou [REDAKOVANÉ] navštevujú. Zároveň nepovažoval za relevantné, že sa tak deje po vykonanom vyšetrení, pretože dospel k záveru o existencii rizika marenia a narušania priebehu lekárskeho vyšetrení v prípade, ak bude návrhu sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia vyhovieť. Opiera sa pritom o argumentáciu matky prednesenú v odvolaní podanom proti uzneseniu okresného súdu, ktorá je založená na konkrétnych skutkových okolnostiach (rekapitulované v bode 6 tohto uznesenia ústavného súdu). Ich vyhodnotenie krajským súdom nesignalizuje rozpor medzi formálnou a právnou logikou ani zjavnú jednostrannosť dôvodov, ku ktorým krajský súd dospel, keďže matka sa zjavne zamerala na účinné spochybnenie skutkových tvrdení sťažovateľa, ktoré v očiach okresného súdu osvedčili dôvodnosť sťažovateľovho návrhu.

14. O obraz ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia dopĺňa i skutočnosť, že proti podstatným dôvodom, na ktorých krajský súd založil zamietnutie návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, sťažovateľ v dôvodoch ústavnej sťažnosti v podstate ani nebrojí. Nepredkladá žiadne konkrétne výhrady proti časovým a vecným súvislostiam správ adresovaných mu matkou a jeho reakcií na ne, ako ani proti časovým a vecným súvislostiam jednotlivých správ a odporúčaní [REDAKOVANÉ], psychiatricky [REDAKOVANÉ] či špeciálnej pedagogičky [REDAKOVANÉ], na ktorých matka svoje odvolanie proti uzneseniu okresného súdu založila. Naopak, sťažovateľ svoj nesúhlas „oblieka“ do všeobecnej výhrady, že došlo k zavŕšeniu jeho úplného vylúčenia z kontaktu s maloletými dcérami a že jeho neúspech je založený na matkou iniciovanom trestnom konaní.

15. Sťažovateľ opomína, že výsledok rozhodovania o jeho návrhu na neodkladné opatrenie nijak nedeterminuje výsledok konania o jeho návrhu vo veci samej, ktoré stále prebieha. Rovnako je nutné poznamenať, že zamietnutie skoršieho návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia o úprave styku sťažovateľa s jeho maloletými dcérami netvorí prekážku pre podanie opätovného návrhu. Skorší návrh bol totiž podľa tvrdenia sťažovateľa zamietnutý pre prebiehajúce trestné konanie, ktoré už medzičasom bolo ukončené postúpením veci na priestupkové riešenie. Všeobecne formulovaná argumentácia sťažovateľa o jeho úplnom vylúčení z výkonu jeho rodičovských práv preto nie je spôsobilá zvrátiť záver ústavného súdu o ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia krajského súdu. Identický záver ústavný súd prijíma aj voči koncentrovanejšie vyjadrenej výhrade sťažovateľa o správaní ošetrovujúcich lekárov jeho maloletej dcéry [REDAKOVANÉ], ktorí mu nesprístupňujú

informácie o absolvovaných vyšetreniach a jej zdravotnom stave. Krajský súd totiž sťažovateľovi výstižne vysvetlil, že účelom nariadenia neodkladného opatrenia v ním navrhovanom znení nie je náprava neadekvátneho správania zdravotníckeho personálu.

16. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorým zmenil uznesenie okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia, zistil, že závery týkajúce sa absencie potreby bezodkladnej úpravy pomerov účastníkov konania vychádzajú z logickej úvahy súladnej so zmyslom a účelom neodkladného opatrenia, opierajúcej sa o primerané odôvodnenie. To v plnej miere zodpovedá skutočnosti, že ide o odôvodnenie rozhodnutia predbežnej povahy, reagujúce na skutočnosti, ktoré sú podstatné pre posúdenie splnenia zákonných predpokladov na nariadenie neodkladného opatrenia. Je vecou všeobecných súdov, aby vyhodnotili splnenie zákonných podmienok na nariadenie neodkladného opatrenia, pričom do vyhodnotenia dôvodnosti jeho nariadenia, ktoré je založené primárne na skutkových otázkach, ústavný súd zásadne nie je oprávnený zasahovať alebo právny názor všeobecného súdu nahrádzať svojim uvážením. Napadnuté uznesenie krajského súdu je výsledkom procesného postupu, ktorý bol zákonný a procesnými právnymi normami predpokladaný pre túto formu rozhodovania. Preto v tomto smere ústavný súd nezistil pochybenia krajského súdu spočívajúce v procesnom excese takej intenzity, ktorý by zakladal zjavný rozpor s princípmi spravodlivého procesu (porovnaj III. ÚS 281/07, III. ÚS 169/2010). Ústavný súd tak ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

17. Odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku má za následok, že je bez významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa vznesenými v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutého rozhodnutia a priznanie náhrady trov konania).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. marca 2023

Robert Šorl
predseda senátu